

Туркевич Костянтин Іванович

(21.05.1891–27.04.1960)

*до 130-ої річниці з дня народження професора Туркевича К.І. –
доктора ветеринарних наук, організатора та першого завідувача
кафедри акушерства Білоцерківського сільськогосподарського інституту
1934–1935 рр.*

*Вперше застосував тканинний препарат, виготовлений за методикою
В. П. Філатова, для лікування гінекологічних захворювань тварин.*

Народився Костянтин Іванович 21 травня (3 червня за ст. ст.) 1891 року в селі Хижинці, Звенигородського повіту, Київської губернії – за існуючим на той час адміністративним поділом (нині: с. Хижинці Лисянський район Черкаська область).

Соціальне походження Костянтина Івановича було духовне. Його батько був спочатку сільським (до 1902 р.), а потім полковим священиком і помер у 1913 році, коли Костянтину Івановичу було 22 роки.

Початкову освіту К. І. Туркевич одержав у Варшавському і Києво-Софійському духовних училищах, середню – в Київській і Таврійській духовних семінаріях.

1 вересня 1914 року він вступив до Казанського ветеринарного інституту, який закінчив з відзнакою 13 березня 1918 року. Після закінчення навчання він отримав вищу ветеринарну освіту, спеціальність ветеринарного лікаря і диплом, який засвідчував закінчення навчання у виші.

По завершенню навчання в Казанському ветеринарному інституті Костянтин Іванович приїхав до України і з 10 квітня 1918 року до 1 серпня 1923 року працював на посаді дільничного ветеринарного лікаря Македонської дільниці, що у с. Македони, Каневського повіту

(Каневського повітового земства) Київської губернії, а з 1919 року – земельного відділу у тому ж селі (нині: Македони – село в Миронівському районі Київської області).

З 2 лютого 1923 до 1927 року К. І. Туркевич працює в Київському ветеринарно-зоотехнічному інституті (КВЗІ) на посаді асистента кафедри оперативної хірургії, якою на той час завідував проф. В. І. Стелецький (завідувач кафедри оперативної хірургії Білоцерківського СГІ 1938-1949рр.)

У листопаді 1924 року він призначений виконувати обов'язки асистента хірургічної клініки в КВЗІ.

професор Стелецький В.І.

З 24 квітня 1926 року до 10 квітня 1927 року він був депутатом Міської ради трудящих м. Києва.

У грудні 1926 року був призначений асистентом кафедри нормальної анатомії Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту.

З 20 листопада 1927 року Костянтин Іванович працює на посаді завідувача кафедри оперативної хірургії, кафедри загальної і спеціальної хірургії і акушерства в КВЗІ. Обов'язки завідувача кафедри оперативної хірургії в КВЗІ виконував до вересня 1930 року.

1 жовтня 1928 року К. І. Туркевич був затверджений виконуючим обов'язки штатного професора II гр. оперативної хірургії по КВЗІ.

У 1928 році курс акушерства був вилучений з кафедри хірургії і перетворений у самостійну кафедру. Першим завідувачем став К. І. Туркевич, він же за сумісництвом завідував кафедрою оперативної хірургії. У 1931 році, як самостійна одиниця, кафедра акушерства була ліквідована і знову на правах курсу об'єднана з кафедрою хірургії. З 1934 року і надалі кафедра акушерства існує, як самостійна одиниця. До виходу на пенсію у 1951 році завідувачем кафедри був К. І. Туркевич.

У 1929–1930 рр. він був членом Секції наукових працівників. З 16 січня 1930 року до 10 січня 1932 року професор Туркевич був призначений деканом ветеринарного факультету і завідувачем навчальною частиною КВЗІ. Ці обов'язки він виконував одночасно.

1 вересня 1930 року після роз'єднання ветеринарного і зоотехнічного факультетів КВЗІ і створення на базі ветеринарного факультету Київського ветеринарного інституту (КВІ), К. І. Туркевич був призначений завідувачем кафедри хірургії КВІ. На цій посаді він працював до 1 серпня 1932 року.

1 листопада 1930 року він був призначений професором загальної і спеціальної хірургії з клінікою у КВІ. У цьому ж році К. І. Туркевич видає першу свою монографію «Хвороби вимені».

З 6 грудня 1931 до 1 серпня 1933 року обіймав посаду заступника директора з наукової частини і завідуючого відділом з вивчення хвороб великої рогатої худоби Київського науково-дослідного ветеринарного Інституту (КНДВІ).

10 січня 1932 року Костянтин Іванович був звільнений з посади декана КВІ за власним бажанням, а з 1 вересня 1932 року звільнений за власним бажанням з Київського Ветеринарного Інституту.

7 березня 1933 року Костянтин Іванович був призначений на посаду завідувача кафедри загальної і спеціальної хірургії та акушерства у КВІ. З цього ж року на кафедрі почали викладати курс «Штучного осіменіння сільськогосподарських тварин». Не маючи власного пункту штучного осіменіння, практичні заняття для студентів проводилися на пунктах штучного осіменіння Києво-Святошинського району та на Київській державній конюшні в м. Бровари. Працював на цій посаді до 1 вересня 1937 року.

Кафедра акушерства, як окремий підрозділ ветеринарного факультету Білоцерківського сільськогосподарського інституту (БЦСГІ) була створена в 1934 р. У цей час (1934–1935) кафедра акушерства була у складі кафедри хірургії БЦСГІ. Оскільки фахівців з акушерства на той час в інституті не було, тому на цю посаду було запрошено кандидата ветеринарних наук, доцента Київського ветеринарного інституту Туркевича К.І. Він одночасно організовує і сам очолює кафедру акушерства Білоцерківського СГІ. Читав лекції з усіх курсів хірургічних дисциплін у 1934-1935 рр. Працював за сумісництвом паралельно в обох інститутах.

У Білій Церкві є Голубина вулиця. Саме там були засновані клініки ветеринарного факультету БЦСГІ. Вони займали кілька старих одноповерхових будинків. Отут і вчилися студенти, не звертаючи уваги на незручності.

Кафедра загальної, спеціальної та оперативної хірургії БЦСГІ започаткована у 1934 році. Вона розміщувалася в приміщеннях у яких зараз працює кафедра механізації і електрифікації нинішнього Білоцерківського національного аграрного університету, маючи операційну, аудиторію, кабінет для викладачів, віваріум для тварин, а практичні заняття проводилися у районній ветеринарній лікарні, яка знаходилася на відстані 4,5 км на перехресті нинішніх вулиць Січневий прорив і Сквирське шосе (північна частина). Туркевич К.І. практично здійснював керівництво кафедрою загальної, спеціальної та оперативної хірургії з 1934 до 1935 рр.

*Колишнє приміщення кафедри оперативної хірургії БЦСГІ
(кафедра механізації БЦСГІ 1960-ті роки)*

З 1935 по 1941 рр. – кафедра акушерства БЦСГІ стала окремим структурним підрозділом і отримала назву «кафедра ветакушерства с.-г. тварин».

Маючи досвід практичної роботи з тих часів, коли він працював завідувачем ветеринарної дільниці в Кагарлицькому районі на Київщині, Костянтин Іванович знав масштаб проблеми і стан відтворення поголів'я сільськогосподарських тварин у господарствах країни. Він, як ніхто інший, розумів важливість створення самостійної кафедри акушерства для підготовки спеціалістів, здатних вирішувати на належному рівні проблеми, пов'язані з відтворенням поголів'я худоби у тваринницьких господарствах. Створення окремої кафедри акушерства було вимогою часу.

У Київському ветеринарному інституті на кафедрі загальної і спеціальної хірургії та акушерства проводилася значна консультативна та практична робота з ліквідації яловості і збереження молодняка тварин в колгоспах і радгоспах. Консультативна допомога здійснювалася усно, письмово і шляхом виїздів.

За вказаний період співробітниками кафедри було виконано 7 наукових робіт, надруковано 7 популярних брошур і статей загальним обсягом 25 друкованих аркушів, а також 3 статті в газеті «Тваринництво».

В КВІ з 1936 року функціонувало спеціальне науково-консультаційне бюро з надання допомоги виробництву, в роботі якого особливо активну участь брав доцент К. І. Туркевич.

У 1936 році було опубліковане перше, а у 1937 – друге, виправлене та доповнене видання монографії К. І. Туркевича «Хвороби вимені та боротьба з ними».

У 1937 році, Костянтин Іванович Туркевич був призначений завідувачем кафедри ветеринарного акушерства. На цій посаді він перебував до 6 липня 1941 року.

15 березня 1938 року Костянтин Іванович був призначений на посаду завідувача кафедри загальної і спеціальної хірургії за сумісництвом, а 10 квітня 1938 року – призначений головним лікарем клінік КВІ.

Туркевич Костянтин Іванович був деканом ветеринарного факультету Київського Ветеринарного Інституту з 25 жовтня 1938 до 25 травня 1941 р.

11 березня 1939 р. у відповідності до рішення Вищої атестаційної комісії К. І. Туркевич був утверджений в науковому ступені доцента по кафедрі «акушерства та штучного осіменіння».

У 1939 році за високі показники в роботі з підготовки кадрів двічі експонентом Всесоюзної сільськогосподарської виставки у м. Москві серед інших колег КВІ був і К. І. Туркевич.

За час з 1928 до 1941 рр. кафедра поповнювалася апаратурою, інструментарієм, наочними посібниками (таблицями, муляжами). При

кафедрі був невеликий, але цінний музей консервованих вологих і сухих препаратів – більше 100 екземплярів.

Акушерська клініка ветеринарного факультету користувалася популярністю не лише в межах міста, але й далеко за ним. Кількість пацієнтів клініки в той час становила від 1500 до 2000 тварин на рік. Крім того, викладачі кафедри використовували для проведення практичних занять студентів виїзди у приміські господарства м. Києва .

З серпня 1941 до листопада 1943 року К. І. Туркевич перебував на окупованій території. З 2 серпня до 15 жовтня 1941 року в м. Кам'янка Кіровоградської області Костянтин Іванович був безробітним.

З 15 жовтня до 1 грудня 1941 року працював ветеринарним лікарем при окружній земельній управі (Gebietslandwirtschaft). (Був завідувачем ветеринарної лікарні Ротмістровського району, Київської області).

З 1 грудня 1941 року до 25 липня 1942 року К. І. Туркевич був окружним ветеринарним лікарем Смілянського округу Київської області.

З 1 серпня 1942 до 19 вересня 1943 року був головним ветеринарним лікарем клінік у Київському Ветеринарному Інституті.

З 25 серпня 1942 року до 19 вересня 1943 року Костянтин Іванович працював завідувачем кафедри хірургії і головним лікарем клінік КВІ.

Після звільнення Києва від німецьких окупантів, з 15 листопада 1943 року К. І. Туркевич тимчасово виконував обов'язки завідувача кафедри акушерства.

Після повернення КВІ до звільненого Києва (1944 р.), кафедра акушерства розмістилась у приміщенні клінік інституту по вул. Васильківська, 17 (нині корпус №6 НУБіП України). Весь тягар післявоєнного відновлення кафедри у період 1944–1948 рр. узяли на себе доцент К. І. Туркевич та з 1946 р ординатор кафедри А. М. Баглій.

За час війни кафедра втратила значну кількість свого майна. Майже повністю були знищені табличний фонд, музейні препарати, бібліотека і архівні матеріали кафедри. На вченій раді інституту, яка відбулася 23 вересня 1944 р. (1944–1945 навчальний рік розпочався 1 жовтня) під головуванням директора Мойсеєнко по першому питанню «Про стан КВІ напередодні навчального року» в обговореннях проф. Д. В. Соколов зауважив, що більшість книжок бібліотеки була втрачена, краще збереглися книжки в клініках і на кафедрах завдяки доценту К. І. Туркевичу. (Під час окупації, працюючи в клініках, він за можливості зберіг їх книжковий фонд).

У перші ж повоєнні роки К. І. Туркевич опублікував дві монографії: «Як допомогти тваринам при родах» (1945 р.) і «Яловість та аборти у корів» (1946 р.), які були вкрай необхідні для відновлення поголів'я великої рогатої худоби у повоєнній Україні.

У 1946 р. К. І. Туркевич вперше застосував тканинний препарат з печінки ВРХ, виготовлений за методикою В. П. Філатова, для лікування тварин із гінекологічними захворюваннями. В подальшому він досліджував ефективність тканинної терапії в порівнянні з іншими методами лікування та удосконалював технологію виготовлення тканинних препаратів з різних паренхіматозних органів тварин. На підставі численних дослідів К. І. Туркевич зробив висновок, що тканинний препарат з печінки великої рогатої худоби у вигляді суспензії, виготовлений за методикою В. П. Філатова, є найбільш ефективним методом патогенетичної терапії за гінекологічних захворювань тварин і йому належить майбутнє.

За 1944–1947 рр. кафедра акушерства, завідувачем якої був К. І. Туркевич, частково відновила табличний фонд, придбала нову апаратуру, прилади для штучного осіменіння овець і корів, інструментарій і приступила до відновлення музею.

В цей період співробітниками кафедри опубліковано 5 наукових робіт і 10 праць у науково-популярній літературі, об'ємом 13,5 друкованих аркушів.

Річна кількість пацієнтів в акушерській клініці в цей період коливалася в межах 600–800 тварин за навчальний рік. 6 березня 1946 р. К. І. Туркевич отримав атестат доцента.

У власноруч написаній заяві від 20.09.1951 р. на ім'я директора КВІ у зв'язку з поганим станом здоров'я (емфізема легенів, кардіосклероз) Костянтин Іванович Туркевич вимушений був за власним бажанням залишити роботу в КВІ і вийти на пенсію. Проте, в заяві просив взяти до уваги те, що він пропрацював у Київському ветеринарному інституті з 1923 року з невеликою перервою 26 з лишком років. Враховуючи його багаторічну роботу, він просив зберегти за ним квартиру, в якій проживав на той час із сім'єю.

До Вітчизняної війни і після неї К. І. Туркевич брав активну участь у допомозі виробництву з під'йому тваринництва і боротьбі з втратами поголів'я.

Туркевич Костянтин Іванович мав низку наукових праць і винаходів (видав 16 наукових праць, написав і видав 30 друкованих аркушів науково-популярної літератури, видав 26 популярних брошур). Добре володів російською, українською, німецькою мовами (німецьку, певно, вивчив ще під час навчання у Казанському ветеринарному інституті).

Доцент К. І. Туркевич користувався авторитетом серед студентів і співробітників інституту, будучи хорошим організатором і авторитетним фахівцем як в галузі обраної ним спеціальності, так і взагалі в галузі ветеринарної клініки. За роки роботи в Київському ветеринарному інституті він неодноразово брав участь в його керівництві, як заступник директора і декан, а також брав участь в житті профорганізації Інституту.

Впродовж 26 років Костянтин Іванович працював на різних посадах, про що попередньо було зазначено. В особовій справі в графі «Основний фах та професія» власноруч написав «ветеринарний хірург та акушер, ветеринарний лікар».

Багато років він був деканом ветеринарного факультету, другом і близьким радником студентської молоді, спрямовував свою роботу на підготовку висококваліфікованих кадрів ветлікарів і розвиток науково-дослідної роботи.

Костянтин Іванович написав велику кількість наукових праць і монографій, присвячених актуальним питанням ветеринарії, які були опубліковані в Радянському Союзі й за кордоном. Вивчаючи властивості тканинного препарату з печінки великої рогатої худоби та вплив його на живі організми, він проводив досліди на власному організмі, ін'єктуючи цей препарат собі підшкірно в ділянці черевної стінки.

Як справжній патріот своєї професії, він творчо виконував обов'язок ветлікаря, ерудованого не лише в галузі акушерства і хірургії, але обізнаного і з суміжними дисциплінами та ніс на виробництво свій багатий досвід наукової і практичної роботи. Протягом 36 років Костянтин Іванович проводив величезну роботу, надаючи консультації радгоспам Укрголовцукру.

За станом здоров'я К. І. Туркевич в 1951 році пішов на пенсію. Проте і пенсіонером він не припиняв роботи, надаючи практичну ветеринарну допомогу багатьом радгоспам республіки.

Вірний товариш, чуйна, проста людина, Костянтин Іванович Туркевич користувався великим авторитетом серед широких кіл ветеринарних і зоотехнічних спеціалістів. Свою наукову і педагогічну діяльність він постійно пов'язував з громадською роботою в профорганізації, діяльністю члена Київської Міськради. Костянтин Іванович Туркевич був прекрасною, скромною людиною, чуйним, щирим і вірним товаришем, вдумливим педагогом. Колеги високо цінували його фаховий рівень, людські й моральні якості.

27 квітня 1960 року раптово помер один з перших викладачів Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту – професор Костянтин Іванович Туркевич. Протягом усього свого життя він віддавав багато сил і енергії справі розбудови Українського закладу вищої ветеринарної освіти.

Наукові праці Туркевича К.І.:

Туркевич К.І. Хвороби вимені. К., – 1930.

Туркевич К.І. Хвороби вимені та боротьба з ними. К., – I видання – 1936; II видання – 1937.

Туркевич К.І. Як допомогти тваринам при родах. К., 1945.

Туркевич К.І. Яловість та аборти у корів. К., 1946.

Туркевич К. І. Боротьба з неплідністю та абортами сільськогосподарських тварин. К. — Х., 1950. та інші.